ספרי׳ – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קונטרס פח.

קונטרס

חי אלול ה׳תש״ט

מכבוד קדושת

אדמו״ר יוסף יצחק

זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים״

770 איסטערן פארקווי ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושש לבריאה

ב"ה.

בזה הננו מו"ל המאמרים לח"י אלול וג' סליחות הבע"ל.

ע"פ פקודת כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א: א) הוספתי בזה לקוטי מנהגים, שיש בהם חידוש. ב) ציינתי איזה מראי מקומות והערות בשולי הגליון.

מנחם שניאורסאהן.

י"ג אלול ה'תש"ט, ברוקלין, נ. י.

מ פ ת ח:

מאמרי כ"ק אדמו"ר שליט"א:
כי עמך הסליחה 215
אני לדודי ודודי לי 225
הוספה: לקוטי מנהגים. 232
סדר הסליחות 234

בס"ד, חי אלול, תש"ט.

כי עמך הסליחה למען תורא, הנה דוד מלך ישראל דשרשו מלכות דאצילות* מתחנן ומבקש רחמים מלפניו ית', אשר ימחול ויסלח ויכפר על כל עוונות וחטאים, שעוו חטאו ופשעו בנ"י לפניו ית' לטעם למען תורא, אשר יומשך היראה ממנו ית' בקרב ישראל, והוא * כפי' הראב"ע, כאשר תסלח לעווני ישמעו חוטאים וישובו גם הם ויניחו חטאם ואם לא תסלח לא ייראוך, ויעשו חפצם ככל אות נפשם, ובהיות כי מלמעלה הרי הכוונה בהאדם שילך בדרך הטוב, ואם חטא יעשה תשובה, וכמ"ש אמור אליהם חי אני נאום אדנ' אלקים אם אחפוץ במות הרשע כי אם בשוב רשע מדרכו וחי' שובו שובו מדרכיכם כו'. וא"כ פי' הכתוב כך הוא, כי עמך הסליחה ולזאת תסלח לי למען שייראוך. וצ"ל מהו ענין הנתינת טעם כי ירבה לסלוח בשביל שיהי' היראה דלכאורה הסברא מחייבת באופן אחר, דכאשר ההנהגה הוא במדת הרחמים אז לא ייראו כ"כ מהחטאים. הגם דהאומר אחטא ואשוב כו' אין מספיקים בידו לעשות תשובה, מ"מ נהי דלא יאמר אחטא ואשוב, אבל ההנהגה במדת רחמים בכלל הרי יכול לגרום איזה חלישות ומיעוט בהיראת חטא. ועוד דאי' במד"ר * (בענין בריאת העולמות) אמר הקב"ה אם אני בורא אותם במדת הרחמים הוו חטאין סגיאין, דמדה"ר גורם מיעוט בהיראה, ויראת חטא הלא הכוונה שצריכים ליראי מעצם החטא.* וא"כ מהו הטעם כי הוא ית' ירבה לסלוח בשביל שיהי' היראה, ולכאורה הי' זה טעם יותר על האהבה, כי ירבה לסלוח ובשביל זה הרי יתאהב ביותר. וכן פי' הראב"ע דישמעו כו' וישובו גם הם, שייך ג"כ יותר בענין האהבה, דכאשר הבע"ת מתעורר בתשובה הרי יש לו רצון בזה, וכאשר יהי' זה שלא בכובד כ"כ ויסלח לו במהרה, ושלא בריבוי תחנונים ובקשות, ה"ז גורם האהבה והקירוב להמוחל וסולח, וא"כ איך יהי' זה טעם על היראה. ומכללות נושא הכתובים מובן דלהיות עיקר העבודה הוא היראה. והנה למען תורא שיהי' בבחי' היראה האמיתית, הנה ראוי לסלוח, אשר המובן מזה דכ"כ למעלה מעלת היראה עד כי ראוי להרבות לסלוח, אך ורק למען תורא. וצ"ל הלא עבודת האהבה היא ג"כ עבודה תמה, ויש בה סדר, ואהבת כו' בכל לבבך כו', ומהו גודל מעלת היראה, עד כי לגודל מעלתה ראוי לסלוח.

קיצור. יקשה איך הסליחה טעם על יראה, גם מהו גודל מעלת היראה שבשבילה ראוי לסלוח.

דשרשו מלכות דאצילות : מעלת דוד על שאר המלכים בזה — ראה ספר המצות להצ"צ מצות מינוי מלך פ"ב.

והוא כפי' : ראה בהג"ל בסעיפי א — ג בספר תהלים להצ"צ (נדפס בשם יהל אור) על פסוק זה.

דאי' במד"ר : בראשית רבה סוף פי"ב.

ליראי מעצם החטא : לקו"ת ד"ה ויקח קרח פ"ג. וידבר גו' ראשי המטות פ"ד.

ב) **אך** הענין הוא, דהנה אבן יחייא פי' אתה חייב לסלוח ועמך ראוי להיות מדת הסליחה למען תורא, כי העבד אשר חטא לאדונו (והי') אם ידע היותו (אדונו) רחמן יכנע לפניו (פי' כי הידיעה זו שהעבד יודע כי אדונו רחמן, א"כ זה גורם לו ב' דברים, הא' אשר יכנע לפניו, והב' אשר מכיר ומודה בחטאו כי חטא, כי בהיותו בתנועת הכניעה, הרי מכיר בהחטא אשר פשע לאדוניו, ולזאת הבכן יהי' כי) וישוב אליו וירחמהו (כי מטבע הרחמן לרחם, ובמילא) ויסלח לפשעו, ואם ידע (העבד באדונו) היותו אכזרי ומונע הסליחה, (הנה גם כאשר העבד מכיר ומודה בחטאו, הנה גם אז מצד עצם קשיו וכבד לבבו הנה) לא יכנע אליו (לפני אדונו), וכ"ש דפקר טפי. והוא ע"ד מאמרם ז"ל (חגיגה טו, א) גבי אחר דא"ל לו ר' מאיר חזור בך, א"ל דשמע מאחורי הפרגוד שובו בנים שובבים חוץ מאחר, אמר הואיל דאטריד ההוא גברא מההוא עלמא, ליפוק לתהני בהאי עלמא, שיצא לתרבות רעה. ולזאת אתה חייב לסלוח, להיות כי הרצון מלמעלה הוא שיהי' הנהגת האדם כדבעי, ומקבלים אותו בתשובה כנ"ל, ועמך דוקא הנה מדת הסליחה ראוי' היא. והוא ע"ד שפי' הלבוש בשם מורו המהרש"ל, כי עמך הסליחה, הסליחה היא עמך בלבד, ואין לך שום מונע לסלוח, דאינו דומה כמו במלך בשר ודם, דכאשר יחטא איש לפניו ומבקש סליחתו, הגם שהמלך חפץ לסלוח לו, הרי יש כמה ענייני מניעות, וסדרים שונים, ראשית הוא נימוסי המדינות, דלפעמים הוא מניעה שלא יתרבו החוטאים, ויבלבלו סדרי המדינה, ולפעמים יש מניעות אחרות, ובד"כ דבר הסליחה תלוי בהשרים ויועצי המלך, אבל עמך הסליחה דלך אין שום מונע כלל, אשר המובן מפירושו הוא, דהסליחה הוא מבחינת כי לא אדם הוא,* מה שלמעלה מסדר ההשתלשלות. א"כ צריכים לומר פי' למען תורא, היא יראה מעצמותו ית', ולפי"ז כי עמך הסליחה למען תורא, דבכדי להגיע לבחינת למען תורא שהיא יראה מעצמותו ית', הוא ע"י עמך הסליחה, ע"י כי ירבה לסלוח, והיינו דעי"ז כי ירבה לסלוח, אז אפשר להגיע לבחינת יראה זו.

קיצור. יפרש דהידיעה שירחם האדון גורם בהעבד שנכנע ומכיר בחטאו. ועמך הסליחה שאין מונע, כי הוא למעלה מההשתלשלות. למען תורא יראה מעצמותו.

ג) **ולהבין** זה, יש לבאר ע"פ המשל שאמר רבנו הגדול זצוקללה"ה, כמו אדם שהוא חייב סך גדול עצום ומסוים, ואין ידו משגת לשלם כל חובו, אלא מחצית החוב, והוא אדם ישר, אשר יושר לבבו מעוררו לשלם כל חובו, אבל אין ידו משגת לשלם רק מחצית החוב, ומחצית זה ג"כ אינו באפשרי לו לשלם בפעם אחת, כי אם קימעא קימעא בריבוי שנים. והי' אם למי שחייב לו הוא טוב, ומסכים על האדם החייב אשר ישלם לו כפי השגת ידו רק מחצית החוב, וגם מחצית זה ישלם באופן שיכול, קימעא קימעא במשך ריבוי שנים, הנה אז האדם החייב משתדל בכל כחו לשלם כל חובו, והוא אדם ישר (און ער איז דאך א

---

* לא אדם הוא : ראה תורה אור ד"ה זכור את יום השבת (השני) וביאורו. ד"ה קול דודי תש"ט פ"ה ואילך.

אדם ישר), שבאמת מצד יושר לבבו חפץ הוא לשלם כל החוב, אלא שאין ידו משגת, הנה קירוב האדם שהוא חייב לו, פועל בו עוד יותר ריבוי ההשתדלות, עד שיכול להיות כי ישלם לו כל החוב, או בכל אופן יותר ממה שחשב תחלה. אבל אם האדם שהוא חייב לו הוא קשה, וחפץ כי ישלם האדם החייב כל חובו, ובפעם אחת דוקא, הרי מתרשל האדם החייב ומתבלבל ואינו משלם כלום. וכן הוא בענין התשובה, דאנו אומרים ותלמדנו הוי׳ אלקינו להתוודות לפניך כו׳ למען נחדל מעושק ידינו, והנה האדם החייב ואינו פורע כלל נקרא עשקן, אמנם ע״י ותלמדנו כו׳ להתוודות לפניך, ואתה סולח לנו, ולפרוע החוב כפי השגת ידינו, וגם זה קימעא קימעא, הנה על ידי זה נחדל מעושק ידינו, דסליחה זו נותנת כח ועוז להשתדל בכל מיני השתדלות לשלם החוב.

קיצור. ימשיל במלוה המסכים להקל התשלומין ואופנם כפי השגת יד הלוה. קירוב זה פועל ג״כ ריבוי השתדלות הלוה לשלם החוב.

ד) **וביאור** הענין הוא דהנה כאו״א מישראל הנה בירידת נפשו להתלבש בגוף נעשה בעל חוב, דחובו הוא לקיים את המצוות, ולעסוק בתורה ותפלה, ולהאיר את העולם, דכתיב בראשית ברא אלקים כו׳ דהתורה וישראל נקראים ראשית, ובשבילם נברא העולם, דישראל ע״י התורה מאירים את העולם, דלכן הנשמה נקראת נר, וכמו הנר המאיר את הבית, כמו״כ הנשמה ענינה להאיר את העולם, וביריד הנשמה נעשה האדם בע״ח, וראשית עבודתו לברר ולזכך את החומריות שיוכל לקבל אור התורה, דתכלית הכוונה דגם הנה״ב יבוא לאהבה את הוי׳ והנה״ב הוא חומרי ולזאת ראשית העבודה הוא לשבור החומריות והעביות דנה״ב, שהוא ענין הנסירה * בעבודה, שזהו גם כן על פי תורה, דכל עניני האדם הוא על פי תורה, וכתיב ותורה אור, שעל ידי לימוד התורה, ובפרט בקביעות עתים לתורה (דעצם הקביעות הוא ענין גדול, והיינו דהן קביעות במקום והן קביעות הזמן, זהו הוראה שענין לימוד התורה קבועה בנפש, והוא עיקר ותכלית הכל), הנה עי״ז מאירים את העולם. וזהו אחור וקדם צרתני, דהאדם הוא קדם לכל מעשה בראשית לפי שהוא עיקר ותכלית כל הבריאה דכל הבריאה היא בשבילו. ולכן הוא אחור למע״ב, דמצא הכל מוכן לפניו. וכשם שהוא בגשמיות כן הוא גם ברוחניות דהכל מוכן לפניו דכל הגילוים והאורות שלמעלה הנה הכל הוא בשביל נשמת האדם, שיוכל למלאות ענין וכוונת הבריאה, דזהו״ע משביעין אותו שהו״ע השובע,* שמשביעין ונותנין לו היכולת לפעול הבירור והזיכוך הן בעצמו והן בחלקו בעולם. ולזאת אל יפול לב האדם

ענין הנסירה: הובא בלקו״ת להאריז״ל ר״פ בראשית. עץ חיים שער הכללים פ״י ופי״ג. שם שער הנסירה. שם שער לד פ״ב. פע״ח שער הק״ש פכ״א. שער העמידה פט״ז. שער ר״ה פ״א ופ״ו. במקומות המקבילים בשער הכוונות ובסידור האריז״ל, ועוד.

הביאור ע״פ דא״ח ראה תורה אור ד״ה אברהם לא ידענו. לקוטי תורה תבוא ד״ה ענין ר״ה ויוהכ״פ. שם דרושים ליוהכ״פ סד״ה שבת שבתון. שם קיצור ע״פ ביום השמע״צ כו׳ ובכל המועדים. המאמרים דש״פ לך וירא חיי בהמשך ר״ה עת״ר. ועוד.

שהוא ענין השובע: ראה ספר קיצורים והערות לתניא ע׳ נז וע׳ סה. קונטרס ומעין מאמר יד. ד״ה ועשית חג שבועות תרח״ץ.

עליו, דמי שיודע ומכיר במהות הנה״ב שלו ורואה כי ברע הוא ר״ל, אשר הנה״ב שלו הנה לבד זאת שהוא חומרי וטבעי, הנה הוא מסיתו ומפתה אותו (ולפעמים גם פועל עליו ח״ו, כפי שידוע לו בינו לבין עצמו) על ענינים רעים ר״ל, הנה צריך לדעת כי באמת יש לו כחות ע״ז, לבררו ולזככו ולהפכו ממהות למהות ממש, וכמאמר לפום גמלא שיחנא,* דמי שגופו עב, והנה״ב שלו גס ביותר, הנה בהכרח שגם הנפש האלקית שלו גבוה במעלה ותגבורת כח ביותר, אשר ביכולתו לפעול גם על נה״ב גס כזה. וזהו ענין הנסירה בעבודה, לשבר חומריות וגסות הנה״ב, ולפעול בירור וזיכוך גופו, ואח״כ הנה ותורה אור, שמאירה נפשו וחלקו בעולם, ובזה הנה פועל (ע״י התלבשות הנה״א בהנה״ב בעבודה תמידית) כי גם הנה״ב יבוא לאהוב את הוי׳, שבזה נשלם הכוונה העליונה דנתאוה הקב״ה להיות לו ית׳ דירה בתחתונים.

קיצור. ימשיך דכל אחד מישראל הוא בע״ח לקיים התהמ״צ ולהאיר חלקו בעולם, ולפום גמלא שיחנא. וצ״ל נסירה, שבירת חומריות הנה״ב, ואח״כ ותורה אור.

ה) והנה בענין הנסירה, הקשה באור תורה מהמגיד ז״ל, דקוב״ה באורייתא ברא עלמא (הפי׳ הוא כדאיתא בזהר קוב״ה אסתכל באורייתא וברא עלמא, ובמד״ר (בראשית פ״א) איתא, ואהי׳ אצלו אמון, התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב״ה, בנוהג שבעולם מלך בשר ודם בונה פלטין, אינו בונה אותו מדעת עצמו, אלא מדעת אומן והאומן אינו בונה מדעת עצמו אלא דיפתראות (יריעה של קלף דלא קמיט ומצוירים עליו צורות שונות של בנינים, מ״כ) ופנקסאות יש לו לדעת היאך הוא עושה חדרים, היאך הוא עושה פשפשין, כך הי׳ הקב״ה מביט בתורה וברא את העולם, דבריאת העולם הוא על פי התורה, וכן) וגם האדם שהוא עול׳ קטן (דהעול׳ הוא גוף גדול, דהארץ היא נבראת בציור אדם, וכדאי׳ במד״ר (קהלת פ״א) כל מה שברא הקב״ה באדם ברא בארץ, לדוגמא לאדם יש לו ראש, והארץ יש לה ראש, שנאמר (משלי ח) וראש עפרות תבל, אדם יש לו עינים, והארץ יש לה עינים, שנאמר (שמות ו) וכסה את עין הארץ. וכן חשיב הרבה דברים בדוגמת גוף האדם. ולכן העולם הוא גוף גדול, והאדם הוא עולם קטן. וכדאיתא באדר״ן פל״א כל מה שברא הקב״ה בעולם ברא באדם, ברא חורשים בעולם ברא חורשים באדם, והן השערות כו׳. ובמד״ר שהאדם* כלול מן העליונים ומן התחתונים כו׳. וי״ל דזה שהאדם נק׳ עולם קטן הוא בהתהוותו למטה, בהתלבשות הנשמה בגוף, דמה שמתלבש בגוף הוא רק הארת הנשמה, דעצם הנשמה א״א שתתלבש בגוף, דהגוף קטן מהכילה,* והנשמה כמו שהיא למע׳ ה״ה מופשטת ומושללת לגמרי מן העולם, שבעצם מדריגתה אין לה שייכות אל העולם כלל כו׳. וכידוע דהנשמה בעצם היא מעצמות המדריגות דאצילות, דבזה גופא הרי יש התחלקות המדריגות, אם שהוא מבחינת עצם האור, או מבחינת

לפום גמלא שיחנא : ראה קונטרס ומעין מאמר יג. ספר המאמרים — אידיש ד״ה אין הקב״ה בא בטרוניא ס״ה.

שהאדם כלול : בראשית רבה פ״ח ופי״ב.

קטן מהכילה : ראה לקו״ת שה״ש רד״ה יונתי בחגוי הסלע.

פנימי' הכלי. וידוע • דפנימי' הכלי זהו בחי' עצמות ומהות הכלי מה שאינו שייך לבחינת השפעה וגילוי כו'. וכמו"כ הוא בשרש הנשמות למעלה מאצילות, וכמא' ישראל עלו במחשבה,• שזהו במחשבה הקדומה דא"ק, היינו בבחינת פנימי' ועצמות א"ק עד שרשן בבחי' פנימי' ועצמות א"ס ב"ה וכמ"ש במ"א•, ושרש ומקור הנשמה למעלה גם מהתורה, וכמ"ש ותורה שם בישראל, שמהם נמשכת התורה, וכמ"ש קודש ישראל להוי' ראשית תבואתה, דישראל הם בחינת קודש, דקודש מלה בגרמי' • שהוא בחינת חכמה, דהוא בחי' הבדלה, וקודש ישראל להוי' דישראל עלו במחשבה, ונק' בחי' ראשית שהן בחי' ראשית אל התורה הנק' תבואתו כו', וכמ"ש באריכות בלקוטי תורה ד"ה יונתי בהביאור. וכמאמר המד"ר• דמחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר. ובתד"א שני דברי' קדמו לעולם תורה וישראל איני יודע איזה מהן קודם, כשהוא אומר צו את בני ישראל, דבר אל בנ"י, ישראל קדמו. אמנם זהו בבחינת שרש ומקור נשמתם כו', אבל הארת הנשמה המלובשת בגוף הוא למטה מהתורה. ועז"א בזהר תלת קשרין מתקשראן דא בדא ישראל מתקשראן באורייתא ואורייתא בקוב"ה, שע"י התורה נעשה התקשרות הנשמה באלקות כו', והארה זו היורדת למטה להתלבש בגוף ה"ה מתצמצמת להיות בערך העולם, ונקרא עולם קטן ששייך לומר בה שהיא כלולה מן העליונים ומן התחתונים, כו' וגם בהארה זו י"ל דמה שיש בה מן העליונים היינו ממה"ש הר"ז למעלה במדרי' מהעליונים כי גם הארה זו היא בעצם למעלה מהעולם, דלכן דוקא בירידת הנשמה והתלבשותה בגוף נא' ויפח באפיו נשמת חיים, ואי' בזהר• דמאן דנפח מתוכו נפח ,וביאר רבנו ז"ל• מתוכיותו ומפנימיותו, שהוא בבחי' כח דוקא שלא נאמר זה במלאכים כו' וכמ"ש במ"א,• נמצא מובן דכל המדריגות שבו הן למעלה מהמלאכים. וי"ל דמצד גופו ונה"ב שבו הוא למטה מכולם כי יכול להיות גרוע ח"ו מבע"ח הטמאים כו', ומצד נפשו ה"ה למע' מכל הנבראים שבעולמות העליונים וכח הא"ס הוא המקשר ומחבר אותו כו', וכאשר נתקשר ונתחבר בעולם ה"ה נק' עולם קטן, פי' שיש בו מכללות כולם כו'. ולזאת מה שנא' בתורה ביצירת האדם הוא ביצירת גופו ובירידת הארת הנשמה בגוף שז"ע ויפח באפיו כו', והתהוות הנשמה בעצם לא נזכר בתורה כמ"ש במ"א. ויש לומר לפי שהארה זו היא למטה מהתורה כו' כנ"ל. ולהיות שבבחינה זו נק' עולם קטן, ולזאת הוא בכלל אסתכל באורייתא וברא עלמא, דבכלל זה גם בחי' העולם קטן של האדם כו', דמצד עצם נשמתו איתא בזהר• דכשם דקוב"ה אסתכל כו', כך ב"נ אסתכל בה באורייתא ומקיים עלמא כו' דקיום העולם הוא ע"י התורה. וכמ"ש אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי.

וידוע דפנימי' הכלי : ראה ד"ה פנים בפנים דחה"ש תרס"ז (בהמשך רס"ו).
ישראל עלו במחשבה : ראה בראשית רבה רפ"א.
וכמ"ש במ"א : ראה ד"ה חייב אינש — פורים תש"ח — פ"ד.
קדש מלה בגרמי' : זח"ב צד, ב. וראה לקו"ת נצבים רד"ה כי כארץ.
המד"ר דמחשבתן : בראשית רבה פ"א.
ואיתא בזהר : הובא בתניא רפ"ב, ולע"ע לא מצאתי מקומו.
וביאר רבנו ז"ל : בתניא שם.
וכמ"ש במ"א : אגרת התשובה פ"ד.
איתא בזהר : ח"ב קסא, ב. ועי"ג"כ וח"א מז, א. קלד, א.

תנאי התנה הקב״ה עם מע״ב אם יקיימו ישראל את תורתי מוטב וא״ל אחזיר את העולם לתהו ובהו דע״י שב״נ אסתכל באורייתא מקיים עלמא, ומבואר במ״א על מאמר הזהר הנ״ל שזהו מצד שרש נשמתו שלמעלה מהתורה, ולכן ע״י עסק התורה, הנה מצד שהם בבחי׳ הפנימי׳ (היינו בבחי׳ קוב״ה דאסתכל כו׳) ממשיך להיות קוב״ה מסתכל באורייתא כו׳ שממשיך בה מבחינת עצמות אוא״ס ב״ה, והמשכת הארת הנשמה המלובשת בגוף הוא שנמשך ע״י התורה ונכלל במה שאמר אסתכל באורייתא וברא עלמא כו׳, ולזאת כל עניני האדם והתהוותם צריך להיות נרמז בהתורה.

קיצור. באורייתא ברא עלמא, וגם האדם, עולם קטן בכלל זה. יפרט דעצם הנשמה הוא למעלה מעולם וגם מהתורה, הארת הנשמה בהתלבשותה בגוף נק׳ עולם קטן.

ו) ומקשה באור תורה הנ״ל, וא״כ היכן מרומז הנסירה בתורה*. אך הענין הוא ע״פ מש״א בגמרא אחת מהמדות שדורשין בהן את התורה, והוא גורעין ומוסיפין ודורשין וכמ״ש ולקח כו׳ מדם הפר כו׳ וארז״ל (זבחים ד׳ כה ע״א) דם מהפר יקבלנו, שאם נשפך הדם על הרצפה ואספו פסול כו׳ שגורעין המ״ם מתיבת דם ומוסיפין על תיבת הפר, והנה זהו ענין הנסירה שגורעין ונוסרין מתיבה זו ומוסיפין על תיבה אחרת. וכמו״כ היתה הנסירה באדה״ר. ומ״ש גורעין ומוסיפין ודורשין, רומז על האדם התחתון, ומה גם אם הוא בע״ת. וידוע דאחת ממדות הבע״ת, הוא שינוי מעשיו, שישנה מעשיו ודרכיו שז״ע עזיבת החטא בפועל, ואופן השינוי צ״ל שישנה אל קצה האחרון.* דהנה הבע״ת בהיותו בסורו, הוא דלבו כלב האבן והולך בשרירות לבו, דאין מעצור לרוחו כלל גם בדבר שהוא בעצמו יודע אשר זה נוגע לו במאד, ויודע דמה שאין ממלאין חפצו ומשאלותיו, הוא בסיבת עניניו הלא טובים (אם שזהו בדרך עונש ח״ו, או מניעה כו׳), ובב״ז אינו יכול להעמיד ע״ע בזה מפני שרירות לבו, (די עצם ווילדקייט פון האַרצען), והתקשרותו בעניני עולם וחומריותו. ולזאת כאשר שב אל הוי׳, הנה ראשית כל יתרחק בתכלית מהענינים שהי׳ בהם עד עתה, ולך לך אמרינן לנזירא כו׳. וז״ע גורעין, שצריך לגרוע ולהתרחק ביותר ממעשיו הקודמים, ויתנהג באופן ההפכי לגמרי מהקודם, דהנה תחלה הי׳ בתוקף הרע ר״ל לבלי להתפעל משום דבר, לא מבעי ענין אלקי, אלא דגם ענין שכלי אינו פועל עליו לעכבו משרירות לבו, והוא כבהמה ממש בתוקף גדול, שהוא תוקף טבעי, ואח״כ כשמתעורר בתשובה, הרי מחליף צורתו, שהוא בתוקף גדול בעניני הקדושה, וכל דבר תורה וענין אלקי פועל בו התעוררות והזזה גדולה בנפשו. אמנם כ״ז הוא עדיין תוקף הטבעי שנתהפך לקדושה, וצריך להפכה ממהות למהות, שיהי׳ התוקף תוקף דקדושה, שהוא ביתר שאת ויתר עז, שז״ע ומוסיפין כו׳, דהיינו שהענינים שהי׳ מרוחק מהם יהי׳ עתה מקורב להם יותר מאדם אחר כו׳. דבע״ת בסורו וקלקולו, ה״ה מרוחק בתכלית הריחוק מאלקות וענין אלקי, דעיקר עניניו שהולך בשרירות

היכן מרומז הנסירה בתורה : צ״ע והא כתיב ויקח אחת מצלעותיו. ע״ כ בפרש״י ובמד״ר פ״ח. ולדעת שמואל במד״ר פי״ז ניחא, וי״ל דויקח אין זה כענין נסירה. ע״ ת״ז תי׳ נח (מאמר דש״פ חיי, עת״ר).

אל קצה האחרון : ראה רמב״ם הלכות דעות פ״ב ה״ב. שמונה פרקים להרמב״ם פ״ד.

לבו, (הנק' זחות הלב, די האָרץ איז אָפען און גלוסט אַלץ, וכמבואר בדרך החיים), ומקושר ר"ל בכל העניינים החומרי' וזה כל ענינו, וענין אלקי קלעפט אים גאָר ניט, ומכ"ש שיהי' איזה הרגש הביטול, דלזה אינו שייך כלל, הנה כשבא לכלל תשובה, הנה ראשית דבר הוא, שהעניינים שהי' מרוחק מהם יהי' עתה מקורב להם יותר מאדם אחר כו', והיא עיקר התשובה יותר מכל התעניתים וסיגופים. וזהו עבודת הבע"ת כל היום בקומו השכם בקר, עד שכבו. לעיין ולהשגיח ע"ע, להשתנות בכל ענייניו ודרכיו ממש מהקודם, דבמה שהי' מקורב בתחלה יהי' בתכלית הריחוק, ובמה שהי' מרוחק בתחלה, וואָס ער האָט גאָר קיין קלעפ ניט געהאָט, אין אלקות און ענינים אלקי', יהי' עתה בתכלית הקירוב. ולזאת אמרו גורעין ומוסיפין ודורשין, פי' שיראה הבע"ת שיהי' במעשיו מדת נסירה, דהיינו שיראה לגרוע מעניני עוה"ז ומתאוות הגשמיים ומותרות וכל צרכי הרשות, רק יסתפק עצמו בכדי ההכרח לקיום גופו ובריאותו, ועל כל דבר ודבר ידון בעצמו אם צריך הוא להדבר הזה, וידקדק על עצמו ביותר, בדקדוק גדול, ובכל דבר ודבר יהי' כל השתדלותו לשבור את הרצון שבזה, דעיקר גדול בבע"ת אַז ער זאָל ברעכען זיינע רצונות, כמ"ש בשע"ת לרבנו יונה,* דהבע"ת צריך לשבור תאוותו שכל מה שהוא רוצה ומתאווה, אפילו מדברים המותרים יפרוש מהם, להיות כי התאווה היא אשר היתה בעוכריו, (והיא היא אשר) גרמה הרעה לנפשו לעבור על רצון הוי', לזאת כשב אל הוי', צריך לשבור הסיבה העיקרית הקודמת שגרמה לו הריחוק כו'.

קיצור. הבעל תשובה צריך לשנות מעשיו, להתהפך ממהות למהות. וזהו גורעין, מעניני העולם, שבירת התאווה, ומוסיפין בקדושה.

ז) **והנה** השבירה היא על ידי הפרישות בפועל ממש, ניט טאָן וואָס ער וויל, שעי"ז דוקא נשבר רוח התאוה כו', דכשם שע"י שמשמש בכחותיו הטבעים הבהמים ה"ה מתגברי', דסיבת התגברות כחות הטבעים והבהמי' הוא ע"י שמשמש בהם. דאמר רב (ברכות סא, א) יצה"ר דומה לזבוב ויושב בין שני מפתחי הלב. והנה זבוב בגימט' טוב,* שהיצה"ר אומר לאדם שהוא מבקש טובתו, ולכן אינו בא עליו לפתותו בתחלה בענינים חמורים, (וכידוע* בהדרגות שלו שנק' הולך עומד ויושב, שמתחלה דרך אגב, ואח"כ מתעכב במעט, ואח"כ נעשה יושב כו'), אלא בדברים קלים. דראשית כל מראה לו הנחות העולם, אַז וועלט דאָרף מען, ועושה בהאדם קרירות כללי, (מאָכט אין אים אַ כללות'דיקע קאָלטקייט, ופועל בו וועלטיקע הנחות, מה שנאה בעניני עולם, ומגונה בעניני עולם),ובמילא המסחר צריכים, ומאחר שצריכים להתעסק, הרי הנהגת העסק באופן כך וכך, דכן הוא הנהגת העולם, ומראה לו שלרגלי העסק צריכים לעשות באופן כך וכך. וכמו שרואין במוחש בכמה בני אדם שכיון שמגיע לעניני עסק, משתנה מהות מדותם ומתירים לעצמם לשקר כו'. והנה מלבד זאת שע"י הנהגות כאלו נכנסים ר"ל ברשות הנה"ב, ונשכח מלבו כל האמת דוברכך הוי' אלקיך

בשע"ת לרבנו יונה : שער ראשון עיקר ט.

בגימט' טוב : קרנים ודן ידין מאמר יג. הובאו בקהלת יעקב בערכו. מאורי אור ז, ד.

וכידוע בהדרגות : ראה סוכה נב ,ב. זח"ג רסז, סע"ב.

בכל אשר תעשה, הנה נעשה בעל מדות רעות דשקר וגנבת דעת כו', ומתייגע במאד בעסקו, ואינו יכול לקבוע זמנים לתורה, וגם התפלה היא בלתי קבועה ובמהירות, כי המושל הוא הנה"ב, מיט וועלטיקע הנחות, ואך לפי שהוא (הנה"ב), לא השתרש עדיין, לכן עוד מסכים על התפלה בכלל, אבל משליך בו זיקים ואבני בליסטראות, שהם המח"ז, דלפעמים הנה האדם נזכר שאין צריך לחשוב עתה כי הוא זמן תפלה, ובתוך כך גובר עליו הנה"ב בטענה, הלא נוגע לו במאד, וכאשר ירויח יוכל לעשות צדקה וכו', ובמילא לבד זאת שמבלבלו מתפלה, הנה אינו מניח לו לקבוע עתים לתורה, בטענה כי הוא בעל עסק, ויתן צדקה. וכה מוליכו מדחי אל דחי ר"ל, עד שנעשה הנחה, שבשביל העסק צריכים גם לייגע, אבל לקבוע עתים לתורה אינו יכול, כי אין הזמן גרמא לו, ובתהו ילך, ובהבל יבלה ימיו ושנותיו, עד כי במשך זמן רואה ומסתכל במהות עצמו ומשתומם מאד, איך הגיע לידי מעמד ומצב כזה, שכחותיו הטבעי' הבהמי' יהי' בתוקף גדול כזה, וכחותיו הרוחני' יהיו חלושים ביותר, דהסיבה לכ"ז הוא רק השימוש. והנה כשם שע"י שימוש בכחות הטבעים מתגברים, הנה כמו כן להיפך על ידי העדר הפועל נשבר רוח התאוה הטבעית כו', והפי' העדר הפועל, הוא שלא לעשות (טאקע ניט טאן) בפו"מ, ולא כטעות הטועים בעבודה, וחושבים, דכאשר פועלים בעצמם שלא לעשות הדבר (כמו אכילה שתי' דיבור והדומה) בלב ולב,* הרי כבר פעל זיכוך ובירור. הנה לבד זאת דעוד ספק גדול, אם אמת הדבר שפעלו בעצמם, שלא יהי' בלב ולב, הנה לבד זאת בזה עוד לא פעלו בעיקר הדבר, שהוא שבירת הרצון, שבזה דוקא נשבר רוח התאוה.

קיצור, שבירת התאוה הוא דוקא ע"י הפרישות בפו"מ, יוכיח זה מהתגברות כחות הבהמיים ונה"ב ע"י השימוש בהם.

ח) **והנה** כשם שהבעל תשובה הרי העיקר הוא שיגרע בכחות הנה"ב ויוסיף בהנה"א, הנה כמ"כ הוא בכל אדם, בתחלת עבודתו צריך לנסר ולגרוע מתאות נפשו הטבעית, שז"ע שכחי עמך ובית אביך, היינו היציאה מהרגילות הקודמת, שזהו התחלת העבודה, להסיר חומרי' וגסות הרע, (אשר כן הי' הדבר בחסידים הקודמים,* שבקרבתם אל הוי' להתעסק בעבודה, הנה ראשית העבודה היתה, שעשו הסכם בנפשם, שכל דבר המותר, אך שיש לו איזה רצון וחמדת הלב לזה, לא יעשה זאת כו', ועי"ז נעשה שבירת התאוה, והצליחו בזה הרבה, מה ששבירתן זהו תקנתן כו', דע"י השבירה הלזו עשו יסוד ושרש להתיקון הבא, שתהי' עבודה תמה בכל עניניהם כו'). וזהו גורעין, שצריכין לגרוע מהתפשטות הנה"ב. דהנה את זה לעומת זה עשה אלקים, וכשם דנה"א הרי יש בו מוחין ומדות, הנה כמ"כ הנה"ב יש בו ג"כ מוחין ומדות,* אלא שהנה"ב עיקרו מדות ושמו מוכיח עליו שנק' נפש הבהמי', דאדם יש לו דעת, ובהמה אין לה דעת

בלב ולב : ע"פ לשון הכתוב דברי הימים א' יב, לג, וכפי' ויק"ר פכ"ה, ב. הובא ברש"י שם.

בחסידים הקודמים : ראה קונטרס העבודה ספ"ב. שיחת י"ג תמוז תרצ"א (קונטרס טו). קונטרס חי אלול תש"ג שיחה ואו.

ג"כ מוחין ומדות : ראה ספר הקיצורים לתניא ע' סא ואילך. ד"ה ויבוא עמלק תש"ט (קונטרס סב) ספ"ב ואילך.

ועיקרה מדות, והמדות הם שאינם ע״פ השכל כלל. דגם האדם הרי יש לו מדות, אמנם מדותיו הם ע״פ השכל, והשכל פועל חלישות בהמדות, משא״כ הבהמה הוא מדות בלבד, והם בתוקף גדול, כמו כן הנפש הבהמית עיקרו מדות ובתוקף גדול. והנפש האלקית עיקרו מוחין. דבאמת ה״ה חלוקין בשרשן, דהנה״א שרשו מהתיקון, דעיקרו מוחין, והנה״ב שרש המשכתו הוא מהתהו דעיקרו מדות. וכידוע מענין ז׳ מלכין קדמאין דתהו שהם ענפין מתפרדין, דזהו מדות דתהו, שהם ספירות מתחלקות, דכל אחת לא יכלה לסבול ספירה זולתה, ומה גם ספירה ההפכי׳, דספי׳ החסד דתהו לא יכלה לסבול ספירה אחרת, ומכ״ש ספירת הגבורה, וכ״א אמרה אנא אמלוך, וזהו סיבת השבירה דוימלוך וימת כו׳. ובתיקון העיקר הוא המוחין, וההתכללות שע״י המוחין, שהוא התכללות פנימי. וכמאמר* שם מ״ה דאיהו אורח אצילות, דעושה ההתכללות בהספירות, משא״כ בספירות דתהו, שהם נקודות ובלתי מתכללים כלל, ואדרבה מנגדים זה לזה, וכאשר נפלו בשבה״כ, הרי נתהווה מזה נפשות הבע״ח ונה״ב שבאדם ומכל מקום הנה״ב הרי יש בו שכל ג״כ, דעם היות דעיקרו מדות, מכל מקום הרי יש בו מוחין ג״כ, שהוא מפני אדם שבפני שור. ובפרטיות הם ב׳ מדרי׳, דהמוחין הם נה״ב (מפני כללות ציורו שהוא בהמי), והמדות הם יצה״ר שהוא ציור הרע. וזהו גורעין שצריכים לגרוע מהנה״ב, ולא מבעי שציור הרע צריכים לגרוע אותו כולו, (וכמשי״ת אי״ה) אלא דגם המוחין שלו צריכים לגרוע, והוא ע״י כח ההגבר׳ שבנפש, כי יש בכח הנה״א להתגבר על הנה״ב גם בהיותו בתקפו וגבורתו, שמושרש ומשוקע ר״ל בהמדות רעות כו׳, מ״מ יש כח ותוקף בנה״א להתגבר עליו, (שז״ע משביעין אותו, וכמ״ש במ״א*), ולשלוט על רוח תאוותו, וכמו האדם דיש בו כח לשלוט בבהמה, דהגם שמצד ענין הגבורה, הרי הבהמה בתוקף יותר מכמו האדם, ומ״מ האדם שולט בבהמה גם בעת שהיא בתקפה וגבורתה. ואופן השבירה הוא בלי שום טענה ומענה, שגוזר עליו (הנה״א על הנה״ב), לפרוש מהם בפועל ממש, ואינו נכנס עמו בדברים והסברים, כי בדברים לא יוסר עבד (ובפרט בהיות הנה״ב בתקפו בציור הרע, שאינו כלי לשמוע איזה דבר), ורק ירעים עליו בקול רעם ורוגז, ושולט עליו לעצור בעדו, שלא יעשה בשום אופן מה שהוא חפץ, בין שהוא בענין אכילה ושתי׳ דיבור והדומה, או שהוא באיזה ענין שיהי׳), ועי״ז נשבר חומרי׳ וגסות הנה״ב כו׳.

קיצור. בכל אדם צ״ל גורעין מהתפשטות נה״ב, מהמדות ומהמוחין, ע״י נה״א, שבכחה להתגבר על נה״ב גם בהיותה בתקפה.

ט) **והנה** אח״כ מוסיפין היינו שיראה להוסיף במעשה עבו׳ השי״ת, וכשארז״ל בתד״א* אם הי׳ רגיל לקרות פרק אחד יקרא ב׳ פרקים,

---

וכמאמר שם פ״ה : הקומת תיקוני זהר בסופה.

הם ב׳ מדריגות : ראה תורה אור פ׳ מקץ ד״ה מי כהוי׳ אלקינו.

וכמ״ש במ״א : ראה לעיל בהערות לסוף פ״ז.

בתד״א אם הי׳ : הובא באגרת התשובה סי״ט. ובהגהות הצמח צדק שם כתב : ע׳ ויקרא רבה פכ״ה ע״ש. — וצע״ק בשינוי הסדר במארז״ל זה כמו שהובא באור תורה (רמזי תהלים) מכמו שנעתק באגה״ת.

דף אחד יקרא ב' דפים כו', וכיוצא בשאר המצוות, ויראה להוסיף בכל עבודת הקודש, בכוונה בקריאת שמע ובתפלה, ובדחילו ורחימו, וגם במדות טובות, ע"ד הדבק במדותיו מה הוא רחום אף אתה הי' רחום. וי"ל שז"ע תשובת המשקל, שלפי ערך שקידתו שהי' מקודם בענינים החומרים, והי' מתענג בהם, נגד זה צריך להכביד ע"ע עול הקדושה, כמו עול תורה ועול מצות, ולהיות משוקע בהם ולהתענג בהם כו'. ומי שהוא בעל נפש (ועביד אדעתי' דנפשי', לתקן נפשו, הנה) מה טוב שיהי' מדה כנגד מדה, היינו בדבר הדומה, ואותו הכח יתן בקדושה ביתר שאת כו'. ולפ"ז י"ל דגורעין ומוסיפין, זהו תשובת הגדר ותשובת המשקל כו', דגורעין הוא תשובת הגדר, שגודר ועוצר בעד התפשטות הנה"ב, וכמו הבהמה וחי' רעה, שגודרין בעדם בגדר של ברזל שלא יזיקו, הנה כמו"כ הוא ענין תשובה זו, הוא ההגדרה וההעצרה בהתפשטות הנה"ב, דעוצם עיניו מלראות מה שהוא מתאוה, ואוטם אזניו אשר לא ישמע במה שהוא חפץ, דכ"ז הוא בכח וגבורה, שגודר בעד הנה"ב, שאינו יכול לזוז משם. ומוסיפין הוא תשובת המשקל, דבאופן שהי' תחלה מקושר ונתון בעניני העולם, הנה באופן כזה יתן את עצמו אל הקדושה. וענין ודורשין, ע"ד ודרשת וחקרת, והיינו לפשפש ולחפש גם דקות הרע שבו לבערם, ולהיות בבחינת בר לבב, דלבבו יהי' טהורה ונקי' והוא דמה שמשיג במוחו יתקבל בהלב. דהנה ההשגה הוא טוב, (והיינו דכל אחד ואחד משיג בכי טוב), וכמו בענין דהוי' ואלקים כולא חד, הנה בהשגה ה"ז מושג בהשגה טובה וכידוע ענין זה בארוכה, דכאשר אנו רואין שיש איזה מציאות הרי בהכרח דיש איזה דבר שממנו נעשה, והדבר שעושה את היש הזה הרי אינו ממהותו של היש, דהלא יש מיש הוא שקר גמור, ובהכרח שהמהווה הוא אין, והיינו האין האלקי, דכן מרגיש האדם זאת בנפשו, ומזה הוא מבין איך שהוא בעולם דהעיקר הוא האין האלקי, וא"כ יודע כי הטבע (בגימט' אלקים), הנה באמת הוא למעלה מהטבע, וזה משיגים בטוב, אמנם השגה זו אינה באה ללב, כי פרעה אותיות העורף*, שעומד במיצר הגרון, ומפסיק אשר ההשגה כמו שהיא במוח, לא תגיע אל הלב. וזהו ג' שרי פרעה, שהם קנה ושט ווריד, דפרעה אמר לא ידעתי את הוי', ומי הוי' אשר אשמע בקולו, דמשם אלקים ידע גם פרעה, דשם אלקים בגימט' הטבע, מזה ידע גם פרעה, אבל משם הוי' שהוא למעלה מדרך הטבע, אמר פרעה מי הוי', וע"י שריו הנ"ל, (אשר בד"כ הוא הנחות העולם הנ"ל), שהוא הקרירות בעניני אלקות, והרתיחה בעניני עולם כו', מונע ומעכב אשר ההשגה כמו שהיא במוח לא תגיע אל הלב. וענין וחקרת הוא לדרוש גם אחר העלם הרע, והיינו דקות הרע, דזהו סיבת מניעת אור ההשגה בלב, אמנם כאשר וחקרת כו' ומסיר דקות הרע אז נעש' בר לבב, דבר יש בו ב' פי',הא' לשון טוהר ונקי, והב' מלשון תבואה ופרי, דכאשר עוסק בעבודה להסיר המיצר דגרון הנ"ל, אז נעשה לבבו טהורה ונקי', שיוכל לקבל בלב ההשגה כמו שהיא במוח, ואז הנה לבבו תתן פרי, דלבא פליג לכל שייפין, דזהו ענין הלב שנותן כח ועוז בכל אבר. וכידוע

---

* פרעה אותיות הערף : לקוטי תורה להאריז"ל פ' וישב ור"פ שמות, ובכ"מ.
ראה בכ"ז תורה אור וארא ביאור לד"ה לכן אמור לבני ישראל. ובהוספות לתו"א ר"פ ויחי.

בענין דפיקא דלבא* והיינו דכל האברים פועלים פעולתם כפי הראוי להם כו', והא בהא תליא, דכאשר הלב טהורה ונקי', יכולה לקבל ההשגה כמו שהיא במוח, אז הנה לבא פליג לכל שייפין, דכל האברים עושין בפועל, כמו שהוא השגת מוחו כו'.

קיצור. ימשיך דאח"כ מוסיפין בקדושה. גורעין ומוסיפין, תשובת הגדר ותשובת המשקל. ודורשין, ודרשת וחקרת אחר דקות הרע והעלם הרע, ואז נעשה בר לבב, דההשגה מתקבלת בלב ולבא פליג לכל שייפין.

בס"ד, ג' דסליחות, תש"ט.

אני לדודי ודודי לי ר"ת אלול*, והענין כי באלול מתחיל בחינת אני לדודי דהיינו בחינת אתערותא דלתתא, עד ר"ה ויוהכ"פ שהם בחינת המשכת אלקותו ית' למטה בבחינת התגלות, וזהו בחינת ודודי לי. והנה בחינת הארת פנימיות רצונו ית' יש בכל אחד ואחד מישראל, אלא שהוא בבחינת הסתר והעלם בטבעו וצריך לגלותו, ויש מי שהוא בבחינת אבידה אצלו ובבחינת גלות, אין צריך לומר אם פגם במחשבה דבור ומעשה , אלא אפילו גם עניני היתר רק שהם ענינים שאינם צריכין לעבודת הוי', ודברים בטלים. ועצה היעוצה לזה, הנה כתיב ובקשתם משם את הוי' אלקיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך.

ולהבין זה יש להקדים תחלה מה שנת"ל ענין הנסירה בעבודה שצ"ל גורעין ומוסיפין ודורשין, גורעין מנה"ב ומוסיפין בנפש האלקית בעבודת השי"ת, ודורשין לפשפש ולבער גם דקות הרע, שעי"ז נעשה בר לבב, שהלב מקבל ההשגה מהמוח, ולבא פליג לכל שייפין.

י) **והנה** עוד פי' בל' ודורשין, ע"ד כי תדרשנו בכל לבבך, דהנה לפעמים כאשר האדם עומד ר"ל במצב רוחני שפל במאד, שהוא מלוכלך במדותיו ועניניו, אשר לבא לפומא לא גליא, ורק האדם בעצמו יודע זאת, וכמאמר הלב הוא שמבייש את האדם, לפי שהוא יודע מה הוא, דלעצמו (בינו לבין עצמו), הוא יודע מה הוא, ואשר מעמדו ומצבו הרוחני הוא רע ומר במאד, והנה"ב שבתחלה הוא המסית ומדיח כנ"ל, הנה אח"כ הוא מוריד את האדם ומשפילו בתכלית

דפיקא דלבא : ראה ת"ז תי' סט דף קח. טעמי מצות להרח"ו פ' וירא. לקוטי תורה ביאור לד"ה אלה פקודי פ"ו.

ר"ת אלול : פרי עץ חיים שער ר"ה פ"א.

לומר לו איך תרהיב עוז לגשת אל הקודש, להתקרב אל העבודה, ומוריד את תאדם ביותר, והאדם בעצמו יודע מזה, כי יודע הוא אשר האמת הוא כן, כי מצבו גרוע ושפל במאד מאד, והנה אחרי כל זה אל יפול לב האדם עליו לאמר נואש ח"ו, אלא יתן אל לבו לשוב אל הוי', והוי' יסלח לו. וזהו ובקשתם משם את הוי' אלקיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך כו', וענין הדרישה הוא כמו דרישת השופט, שחוקר ודורש באיזה משפט עד"מ, שהדרישה אין זה דשואל בלבד, כי אם ענין הדרישה, שחוקר בענינים אחרים ושואל דברים מן הצד, דברים כאלו אשר לכאורה אין להם שייכות לענין זה, ומכל הענינים האלו, ה"ה בא אל הדבר הזה אשר הוא צריך לדעת. וזהו ובקשתם משם, דשם הכוונה על הקליפו' וסט"א,* וגם משם יבקש וידרוש כו' כי הוי' הוא אלקים, דהוי' ואלקים כולא חד, ומצאת כי כן הוא, רק כי תדרשנו, בדרישה וחקירה, בכל לבבך כו', דאלקות יכולים למצוא בכל מקום ובכל דבר כו', והיינו דבכל מקום שהוא (גם אם ח"ו עומד במצב גרוע ושפל במאד, אל יאמר נואש ח"ו, וכאשר ישים אל לבו), יכול למצוא ענין אלקי לעורר נפשו בזה, והוא כאשר יתבונן על ההיפך מדרכי הוי', איך שהוא רחוק מה' בתכלית הריחוק, כמו עוברי רצונו, והרי גם לעוברי רצונו נמשך להם חיות, ומאין נמשך להם שפע חיות להיות להם חיות וקיום, הכל הוא מרצונו ית', שרצונו ית' הוא המחי' אותם, כמ"ש ואתה מחי' את כולם כו', וה"ה היפך רצונו לגמרי, ואיך נמשך להם איזה חיות, אך על זה אמרו, כמה ארך אפים לפניו,* שמבחי' ארך אפים נמשך ונשתלשל ממדרי' עליונות דרך נפילה להחיות העכו"ם, אף שהם עוברי רצונו, ואם לעוברי רצונו נמשך מבחינת רצה"ע שלא ע"י השתל', שאם הי' ע"י השתלשלות לא הי' נשפע להם החיות, שהרי בסדר השתל', ההשפעה הוא ע"פ דין וחשבון, ונמשך דוקא למי שהוא בטל כו', כ"א שמקבלים מבחינת א"א שלא ע"י השתלשלות כו', אם כן לעושי רצונו על אחת כמה וכמה, שיושפע בחינת הרצון העליון שהוא למעלה מעלה מגדר השתלשלות. (ומה שנק' עושי רצונו, י"ל לפי שהוא איש ישראל בעצם, ובפרט כשמתעורד לשוב אליו ית' כו', וגם הוא איש ישר, שמודה שמגיע ממנו ורוצה לשלם כפי השגת ידו, (איש ישר הכוונה דנקודת הלב תמימה היא), והראי' שהתעורר בתשובה, אלא שהנה"ב מורידו ומשפילו עוד יותר ויותר כנ"ל, בזה שאומר לו מי אתה כו'. וזהו כי עמך הסליחה, אתה חייב לסלוח, דאתה חפץ בתשובה. ועמך מדת הסליחה ראוי', כי מאחר שהעבד מכיר בחטאו ונכנע, אתה תרבה לסלוח ועמך הסליחה, שאינו כמו במלך בשר ודם שתלוי בנימוסי המדינות כו', שזהו ע"פ סדר השתלשלות, אבל עמך הסליחה היינו) שלא ע"פ סדר השתלשלות, בבחינת חכמה ומדות כו', וכאשר יתבונן דמבחינת עצמות אור אין סוף הסובב כל עלמין נמשך בנפשו לסייע לו ולהאיר נפשו כו', תהי' התעוררות נפשו בבחינת פנימי' נקודת הלב, שהוא בחינת תשובה עילאה שקדמה לעולם. וזהו כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך, (דבכל לבבך שיהי' בר לבב, ובכל נפשך

הקליפות וסט"א : כי לשון זה הוא דבר שיכול להראות עליו ... וא"א לומר כך רק על הקב"ה כמ"ש זה א-לי ואנוהו, כי מלא כל הארץ כבודו, אבל מקום ומשכן הקליפות נק' שם כלומר עמוק מאד למטה (לקו"ת חקת סס"ב. ד"ה אני לדודי — הא' — ס"ב, ע"ש).

ארך אפים לפניו : ראה בכ"ז בקונטרס ומעין מאמר ח, ואילך.

נפש רצון,* דכל רצונו יהי׳ רק בזה, והיינו) שיתהפך לבו מן הקצה אל הקצה, ואתהפכא חשוכא לנהורא, ע״י בחי׳ רעותא דלבא זו, למאוס בחיי עולם הזה ותענוגיו, ולמשוך לבו ונפשו לדבקה בו ית׳ כו׳.

קיצור. ובקשתם משם, קליפות וסט״א, שמצבו שפל ביותר, ובכ״ז ומצאת, כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך, שיהפכם מן הקצה אל הקצה. והוא ע״י ההתבוננות אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו על אכו״כ שיומשך מלמעלה מהשתל׳ ששם הסליחה.

יא) **וזהו** ודורשין ענין הדרישה הוא התגלות בחינת פנימיות הלב, בחינת רעותא דלבא שמצד שרש הנשמה כו׳, דבצדיקים מאיר גילוי אור עצם הנשמה על ידי התפלה, וכמ״ש בלקו״ת ד״ה יונתי בענין קומי לך. וכנודע דהתפלה הוא התחברות הארת הנשמה המלובשת בגוף, עם שרש ומקור הנשמה, שז״ע סולם דתפלה, שראשה מגיע השמימה כו׳ כמ״ש במ״א.* אבל בע״ת דהארת נשמתו ירדה למטה נאחזת בפח, שהוא הנה״ב, וא״א לעלות למעלה כו׳. וזהו יונתי בחגוי הסלע, וא״א לה לפרוח בכנפים שהן האהבה ויראה שבלב כו׳, העצה הוא הראני את מראיך, שע״י ההסתר ע״ז יבוא לבחינת רצוא כו׳. והוא ענין ובקשתם משם הנ״ל. אמנם ע״ז נעשה תוקף הרצון ביותר גם מבצדיקים, דעיקר עבודתם הוא בבחי׳ סדר והדרגה, וגם בחינת רעותא דלבא שלהם הוא בבחינת סדר והדרגה כו׳ וכמ״ש במ״א. אבל בבע״ת ע״י ובקשתם משם הנ״ל, נעשה הרצוא בתוקף ההתפעלות ביותר, שלא בסדר והדרגה, שז״ע בסתר המדריגה כו׳. אשר בדרך כלל הוא כמ״ש מי יתנך כאח לי, אמצאך בחוץ*, מי יתנך כאח לי קאי על בעלי תורה, שע״י עסק התורה מאיר גילוי אלקות בנפשו כו׳, ואמצאך בחוץ קאי על בעלי עסקים, שהגילוי אלקות בהם הוא ע״י בחינת חוץ, והיינו מה שנראה אלקות בהנהגת העולם בהשגחה פרטית כו׳, והוא מה שמתוך ההעלמות וההסתרים נראה האור האלקי, ע״י שיתן דעתו ולבו על כל דבר, איך שהכל בהשגחה ואינו ע״פ הטבע כ״א בכח אלקי שמביא לאיזה כוונה פנימי׳ כו׳. ואז הוא רואה דשמש ומגן הוי׳ אלקים, דכשם שהמגן ונרתיק על השמש, הוא בשביל שיוכלו לקבל אור השמש, כמו״כ ההסתר דהטבע, הוא בשביל שיהי׳ השפעה גשמי׳ ויושלם הכוונה פנימי׳ ביחוד כל הדברים הגשמי׳, לאשר באמת הוא דהוי׳ ואלקים כולא חד, דהטבע עצמה היא למעלה מהטבע.

נפש רצון : כמ״ש אין נפשי אל העם הזה (ירמי׳ טו, א). — ראי׳ זו הובאה בתורה אור מקץ ד״ה רני ושמחי, ובכ״מ בדא״ח. ולכאורה צ״ע מפני מה אין מסתעיין ממש״נ בתורה — בראשית כג, ח — אם יש את נפשכם. וי״ל דשם מדבר בלעו״ז וסט״א, אשר בבואה דבבואה לית להו (ראה לקו״ת סד״ה כי תצא — השני — וביאורו), ולכן אין מזה ראי׳ גמורה לפי׳ ובכל נפשך דקדושה. וע״פ חילוק זה מובן ג״כ דאין ראי׳ ממש״נ — תהלים כז, יב — אל תתנני בנפש צרי. — וגם בזה נראה עד כמה מדויקים בתורת הרא״ח אפילו פרטים שבאו בטפל ובדרך אגב.

כמ״ש במ״א : ראה לקו״ת ד״ה יונתי וביאוריו בענין קומי לך.

מי יתנך . . אמצאך בחוץ : ראה בכ״ז בארוכה בתו״א פ׳ תרומה ובלקו״ת שה״ש ע״פ זה.

קיצור. יפרש ודורשין התגלות פנימיות הלב. בצדיקים הוא ע״י התפלה, בבע״ת ע״י ההסתר, ובקשתם משם. ובכלל הוא החילוק דכאח לי ואמצאך בחוץ, בעלי תורה ובעלי עסקים.

יב) **אמנם** צריך להבין למה זה הוא הסדר באופן כזה דוקא, דגורעין ומוסיפין, שצ״ל תחלה גורעין מתאוות הנה״ב, ואח״כ ומוסיפין על כח הנפש האלקית. ולמה לא יהי׳ תחלת העבודה בנה״א, שהרי גורעין ומוסיפין זהו ממדות התורה, וע״פ התורה הלא האלקים עשה את האדם ישר, והי׳ צ״ל התחלת העבודה בנה״א, דהרי ענין הנסירה אינו רק גבי בע״ת, שהגבירו כח הטבעי דנה״ב, כ״א בכל אדם בעבודתו צ״ל מדת הנסירה, וע״פ התורה שהאלקים עשה את האדם ישר, הי׳ צ״ל תחלת העבודה בנה״א, להאיר נפשו באור האלקי, ע״י התבוננות והשגת אלקות, ובהתעוררות אלקי באהוי״ר, להכניע עי״ז המדות טבעים דנה״ב כו׳. אך הענין הוא דהנה בהב׳ נפשות דנה״א ונה״ב שיש בכל אחד ואחד מישראל, כמ״ש ונשמות אני עשיתי, הגם דעיקר החיות דישראל הוא הנה״א, וכמ״ש ויפח באפיו נשמת חיים, דהנשמה האלקית זהו החיות המחי׳ אותו כו׳, (וכן נראה במוחש בכמה ענינים כו׳). ומ״מ הרי הנה״ב קדום לבוא, דלפתח חטאת רובץ, דמשעה שננער לצאת מיד היצה״ר בא. וכמארז״ל (סנהדרין דצ״א ע״ב). ועמ״ש הרמ״ז באורך ר״פ וישב דקע״ט. והיצ״ט בא לאחר י״ג שנה, ולכן היצה״ר נק׳ מלך זקן וכסיל, והיצ״ט נק׳ מלך מסכן וחכם, ונק׳ בקהלת ילד השני. ובסש״ב כ׳ ונפש השנית בישראל כו׳, דנפש האחת היא מצד הקליפה, ונפש השנית* היא חלק אלקה ממעל כו׳. והגם דקודם י״ג ג״כ הנשמה האלקית היא המחי׳ אותו, מ״מ אין הנשמה האלקית בבחינת התפשטות והתגלות*. וע״ד שקודם התפלה הנשמה באפו, וכמ״ש חדלו כו׳ אשר נשמה באפו, ועל ידי התפלה דוקא מתפשטת ומתגלה בגוף כו׳, כמו״כ בכללות ימי האדם, עד י״ג שנה, הוא עד״מ נשמה באפו, והתפשטות שלה לאחר י״ג שנה כו׳, והטעם מה שהנה״ב בא קודם, הוא מהכלל הידוע*, דקליפה קדמה לפרי, דכן הוא גם בגשמיות, כמו בפרי האגוז שיש בו ד׳ קליפות*, הרי תחלה צומח הקליפה ואח״כ הפרי. וכמו רבי מאיר רימון מצא תוכו אכל קליפתו זרק, דרימון הוא פרי חשובה, דהמצות נמשלו לרימון, וכמ״ש כפלח הרימון רקתך, שאפילו ריקנין שבך מלאים מצות כרימון כו׳, יש לו קליפה והיא מקדמת לבוא, ואח״כ בא האוכל שהוא התוך כו׳. וכך בתבואה תחלה צומח התבן והמוץ, ואח״כ החטה, ובתחלת הצמיחה נראה שהן העיקר, וכן חושבים א״ע לעיקר. וכדאי׳ במד״ר וישלח שמדיינין אלו עם אלו כו׳. וכמו״כ בהשפעת השכל, תחלה אומרים המשלים והצעות דברים שא״ז עיקר, וה״ה כמו המוץ והתבן, ואח״כ אומרים עיקר השכל כו׳, והיינו דעיקר

ונפש השנית : ראה בכ״ז בספר הקיצורים והערות לתניא ע׳ עב ואילך.

התפשטות והתגלות : להעיר משו״ע לרבנו הזקן חאו״ח מהדורא בתרא סו״ס ד.

מהכלל הידוע : לקוטי תורה להאריז״ל ס״פ וישלח. ספר הלקוטים שם. ועייב״כ זח״ב קח, ב.

שיש בו ד׳ קליפות : זח״א רסג, א. מקדש מלך לזהר ח״א יט, סע״ב. הובא ונתבאר בערכי המינים להצ״צ (נדפסו בספר החקירה אשר לו) ערך אגוז.

המכוון בא לבסוף כו'. והענין הוא*, לפי שכן הוא בשרשן, דתהו קדם לתיקון. דהגם שעיקר הכוונה הוא בחינת התיקון דוקא, וכמ"ש לא לתהו בראה לשבת יצרה. וכמאמר דין אהני לי'* ודין לא אהני לי' כו'. וכמ"ש ואוהב את יעקב, וקדום במחשבה, דיעקב הוא הבכור באמת כו'. ומ"מ התהו קדום אל התיקון כו'. וכמו"כ בהשתלשלות והתהוות העולמות, דהתהוות הקליפות קדום להתהוות הפרי כו'. והנה סיבת הדבר, למה באמת התהוות הקליפות קדמה לפרי, שאם הי' התהוות הפרי קודם לא הי' אפשר להיות כלל התהוות הקליפה, ומכ"ש שלא הי' אפשר להיות שילביש את הפרי, ולזאת צ"ל התהוות הקלי' קודם. והדוגמא לזה הוא כמ"ש בע"ח* בענין אורות וכלים, דהקשה, למה הי' צ"ל הצמצום, שיתעלם האור לגמרי ויתגלה מציאות הכלי, ואח"כ נמשך האור מבחינת האור אין סוף שלפני הצמצום, ומפני מה לא נשאר בתחלה אור הקו כו'. ותירץ דאם הי' האור תחלה לא הי' אפשר להיות התהוות הכלי, אבל לאחר שנתהוו הכלים, אינם מתבטלים גם כשמאיר בהם אור הקו כו'. ובדוגמא כזאת י"ל בענין הזה, שאם הי' בתחלה התגלות הפרי, לא הי' אפ"ל התגלות הקליפה, ובפרט שילביש את הפרי, ולזאת צ"ל תחלה התהוות הקליפה ואח"כ הפרי כו'. וזהו ג"כ מה שהנה"ב קדום לבוא ואח"כ הנפש האלקית כו'.

קיצור. יקשה דצ"ל התחלת העבודה בנה"א. יקדים דנה"ב קדם לבוא לנה"א, קליפה קדמה לפרי, תהו לתיקון, והסיבה דלאחר התהוות הפרי א"א שתתהווה הקליפה ומכ"ש שתלביש הפרי, דוגמא מהתהוות האו"כ.

יג) והנה מאחר שהנה"ב אקדמי' טעניתי', הנה כאשר הנפש האלקית בא ומתגלה לאחר י"ג שנה, ה"ה מתעלם בהנה"ב, דהיינו שהנה"ב מעלים ומסתיר עליו כו'. ולזאת צ"ל תחלה גורעין ואח"כ מוסיפין. דהנה נת"ל דגורעין הוא להסיר חומרי' העב, וכענין שכחי עמך כו' דהיינו החומרי' שהוא מורגל בהם מצד התולדה כו', הרי קודם ההסרה הזאת מוסתר ונעלם הנה"א בחומרי' דנה"ב, דרשע מכתיר את הצדיק, ואינו נראה ונרגש בו כלל איזה ענין אלקי כו'. דהנה הנה"א בעצם הוא כלי לאלקות, ולכן הנשמות נק' כסא להקב"ה, וכמ"ש הוא קיים ושמו קיים וכסאו נכון, דקאי על נשמות שנק' כסא*, לפי שהן כלי לאלקות. דכאשר עוסק בהשגה אלקית, ה"ה מבין ומרגיש את הענין האלקי, שבא בבחינת הנחה טובה בנפשו, והאור האלקי מאיר בנפשו שמתפעל בזה כו', אבל כ"ז הוא כשהנפש האלקית הוא בהתגלות, משא"כ כשהוא מוסתר בהנה"ב, הרי אין מאיר בו האור האלקי, וכמ"ש כי אם עוונותיכם היו מבדילים כו'. וכמ"ש באגה"ת פ"ה, דאין שום דבר חוצץ ומפסיק לפניו כ"א עוונותיכם היו כו', לפי שהם נגד הרצה"ע ב"ה כו'. ולזאת בהכרח להסיר תחלה החומרי' העב ע"י ההגברה על

והענין הוא : ראה בכ"ז בספר קיצורים והערות לתניא ע' מח ואילך.

דין אהני לי' : ראה בראשית רבה פ"ג, ז. שם פ"ט. קה"ר פ"ג, יא. יל"ש קהלת רמז תתקסח. מדרש זוטא קהלת שם. זח"א רסב, ב.

כמ"ש בע"ח : שער א' סוף ענף ג.

נשמות שנק' כסא : ראה ברכות לב, א : כסא של שלש רגלים. ולהעיר שעולם הבריאה הוא עולם הכסא וגם עולם הנשמות, כידוע.

נפשו בבחינת כפי' בפועל כו', בכדי שיתגלה הנפש האלקית במקצת עכ"פ, ואז יכול להאיר נפשו באור האלקי ע"י השגה כו', אבל תחלה צריכים להסיר החומרי' בכדי שיתגלה הנפש האלקית. ואח"כ באמת צ"ל העבודה מצד הנפש האלקית כו'. וכמו"כ מצד הנה"ב גופא, צ"ל תחלה שבירת החומרי' העב, בכדי שיהי' באפשרו להתתקן כו' , דכ"ז שהוא בתוקף יותר, אי אפשר לפעול בו ההכנעה והביטול, מפני שאינו מתפעל כלל מהאור אלקי, ואין האור דנפש האלקית פועל בו הביטול, אם לא בענין התשובה, שזהו התגלות יתרה מהנפש האלקית ה"ז פועל גם כשהנה"ב הוא בתוקף כו'. אבל העבודה שע"פ טעם ודעת, אינו פועל בהנה"ב כשהוא בתוקף. ולזאת צריכים לשבור תחלה כללות החומריות שלו. ומה גם שעיקר התיקון והבירור לעשותו כלי שייך בהכחות שלו, והיינו להפכם לאלקות, שגם הוא ירצה באלקות כו', וכאשר הוא בתוקף הישות אינו בערך כלל שיונח אצלו איזה ענין אלקי, וירצה באלקות כו', כ"א צ"ל תחלה שבירת החומרי' העב, שזה צ"ל בבחי' העברה לגמרי, דגם בהכוחות שלו, הרי הציור הרע צריך העברה לגמרי, רק הכח המתאוה יכול להתהפך כו' וכמ"ש במ"א, ומכ"ש שהחומרי' הכללית א"א להתתקן שהרי זהו ציור הרע שמוטבע ומושרש בו כו', כ"א צריכה שבירה והעברה לגמרי כו', ואח"כ יוכל להיות העבודה בתיקון הכחות שלו כו'. והנה בר"ח אלול הוא זמן הרחמים, שאז מאירים י"ג מדות הרחמים, ואז עניני עבודה בנקל יותר, דכתיב ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים, מה הראשונים ברצון אף אלו ברצון. ולכן הנה העבודה בימים אלו הם בנקל יותר. ובסוף חדש אלול הם ימי הסליחות, שהם ימים קבועים לימי דין וחשבון, במה שעבר עליו במשך השנה, ומתבונן איך כי בהבל ילך כו', ומתמרמר בנפשו מאד ע"ז, ושב אל הוי' בכל לבו נפשו ומאודו, והוא הכנה אל העבודה דר"ה, דבר"ה הרי העיקר הוא העבודה דקבלת עומ"ש בכל מיני עבודת עבד, וכפי אופן עבודתו בימי הסליחה, לעקור רצונו מכל עניני עולם בכלל, ועניניו הפרטים בפרט, באופן כזה תהא עבודתו בר"ה.

קיצור. ימשיך דנפש האלקית מתעלם בנה"ב דאקדים טעניתי', ולכן צ"ל תחלה הסרת ההסתר. בנה"ב עצמה ג"כ צ"ל תחלה שבירת כללות החומריות ואח"כ מתקנים כחותיו. בחודש אלול העבודה בנקל, וזהו הכנה להעבודה דר"ה.

יד) **וזהו** כי עמך הסליחה למען תורא, דר"ה ועשי"ת ויוהכ"פ נקראים ימים נוראים, שאז הוא גילוי בחינת ונורא שמך, דיש יתרון ביראה על האהבה, דעם היות דעבודה דאהבה היא עבודה תמה, ויש בזה סדר דבכל לבבך כו', מ"מ יש יתרון ביראה על אהבה, דאהבה באה מהאוהב אל הנאהב, ולפי ערך קירוב האוהב כן תהי' גודל האהבה, אבל יראה הרי זה מן הנורא בעצמו, שלא כפי ערך הירא. וזהו כי כו' למען תורא, בכדי שתהי' היראה האמיתית, הוא ע"י כי עמך הסליחה בימי הסליחה, כי הנה אתה חייב לסלוח, דלהיות שמלמעלה הרי רוצים בתשובה, כי הלא לא אחפוץ במות הרשע כ"א בשוב רשע מדרכו וחי', דהעיקר הוא התשובה, ואין לך דבר שעומד בפני התשובה, דאפילו אם הוא ח"ו במצב שפל וגרוע מאד ברוחני', והוא ח"ו בכלל עוברי רצונו כנ"ל, מ"מ

וכמ"ש במ"א : ראה דרושים ופרה אדומה (לקו"ת פ' חוקת ועוד).

תשובה מועלת, דזהו בשוב רשע גם מדרכו וחי', דבכל מקום שהוא יכול האדם למצוא ענין אלקי במה לעורר נפשו, וכאשר האדם מתעורר בתשובה אתה חייב לסלוח, ועמך מדת הסליחה ראוי' היא, כי כאשר העבד מודה שחטא ושב מחטאו, ומתוודה עלי פשעיו, וחפץ לשלם חובו, הנה עמך הסליחה, שאין זה תלוי בסדר השתלשלות, כ"א מלמעלה מסדר השתלשלות כנ"ל. וזהו כי עמך הסליחה, דע"י כי תסלח בימי הסליחה, אז הנה למען תורא, הוא בכדי שיוכל להיות העבודה האמיתית דר"ה, כי יורגש, עס זאל זיך דערהערן, בחינת קדוש אתה ונורא שמך.

קיצור. יתרון היראה שהיא לא לפי ערך הירא. יפרש עמך הסליחה אתה חייב לסלוח ואין מונע, וע"י הסליחה בימי הסליחה, תורא בר"ה הרגש דנורא שמך.

החוברת הזאת נדפס לרפאת
רחל בת פעלא

ולזכות הרב יצחק בן חנה שי' יו"ר וועד נחלת הר חב"ד וזוגתו
שושנה רייזל בת דבוניא שתחי' בליזינסקי להצלחה בכל
העניינים בגשמיות ורוחניות גם יחד